

ÖNSÖZ

Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalının kuruluşunun yirmi beşinci yılını kutlarken, bahtiyarlık duyduğum kadar seviniyorum da. Avrupa Toplulukları Anabilim Dalı adıyla Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı “müstakil anabilim dalı” olarak kurulmuş olduğundan, aslında bir bölüm yapısına sahiptir, bu anabilim dalı. Dolayısıyla, disiplinler arası bir eğitim, öğretim, araştırma birimi olarak, üniversite çapında etkinlik yürütür ve lisansüstü programları ile de seçkinleşmiş bulunmaktadır.

Gerçekten bugün, Anabilim Dalında, üç yüksek lisans ve üç doktora programı yürütülmektedir. Bunlar iki düzeyde de, Avrupa Birliği Hukuku, Avrupa Birliği Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Ekonomi/Maliye alanlarında yürütülmek üzere oluşturulmuştur. Bazı dönemler, bu programlardan bazıları, değişik nedenlerden ötürü açılmasa da, genel olarak, programlarının uygulanması bakımından en istikrarlı bölümlerden biri olarak seçkinleşmiştir, Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalı.

Anabilim Dalının kuruluşunda, önerimi heyecanla kabul ederek, bütün kuruluş aşamalarında canı gönülden yardım eden, katkı sunan Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün o zamanki müdürü Prof. Dr. Mualla ÖNCEL'e şükran borçluyum ve onu bugün açıklarken büyük mutluluk duyuyorum. Lisansüstü programların en hızlı şekilde örgütlenerek, etkinliğe geçirilmesinin ve gerçekten büyük başarıyla yürütülmesinin sağlanmasında çok önemli katkıları olan Prof. Dr. Mehmet GÖNLÜBOL, Prof. Dr. Necdet SERİN, Prof. Dr. Hüseyin PAZARCI, Prof. Dr. Turgut TAN, Prof. Dr. Füsun ARSAVA, Prof. Dr. Nahit TÖRE, Prof. Dr. Ahmet GÖKDERE, Prof. Dr. Haluk GÜNUĞUR, Prof. Dr. Yahya TEZEL ve Prof. Dr. Nami ÇAĞAN'a minnettarlığımı ifade ederken, aramızdan ayrılmış olanlarımıza Allah'dan rahmet niyaz ederim. Ayrıca, Anabilim Dalının bugünkü adını almasında büyük çaba gösteren Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü eski müdürlerinden Prof. Dr. Can HAMAMCI'ya teşekkürü de bir borcun ifası bildiğimi ifade etmek isterim. Bütün bu isimler çağdaş Türkiye idealinin büyük öncülleri olarak katkılarını esirgemediler ve birçok Avrupa Birliği üyesi devletten dahi önce, böylesine üst düzey ve her türlü zorluğa rağmen yirmi beşinci yılını idrak eden bu bölümün sağlam temellerinin atılmasını sağladılar. Onların çok önemli bir işi gerçekleştirdikleri bugün algılanamıyor olsa bile, ileride daha da net olarak anlaşılacaktır. Ankara Üniversitesi de böylesine bir eğitim hamlesine öncülük etmekten dolayı ne kadar öğünse yeridir. Ankara Üniversitesine yıllarını vakfetmiş bir öğretim üyesi olarak ben de, çağdaş

Türkiye yolunda büyük hizmetleri geçmiş ve hâlâ da geçmekte olan Ankara Üniversitesiyle övünüyorum, hep de öğüneceğim.

Evet! Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalı, birçok Birlik üyesi devletten önce, henüz üye olmayan, ama üyeliğe ciddiyetle hazırlanan Türkiye Cumhuriyeti devletinde ileri düzeyde lisansüstü öğretim programlarını başlatmak ve daha da önemlisi bu programların tamamıyla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından uygulanmasını sağlamak başarısını göstermiştir. Ama, tabii ki, bu başarıda Ankara Üniversitesi yönetiminin ileri görüşlülüğü, çeşitli yüksek öğretim kurumları ve devletin çeşitli kurum ve organları ile işbirliğine açık tutumu çok önemli rol oynamıştır. Bu başarının devamı için bugünkü üniversite yönetiminin de aynı yapıcı katkıyı sürdürmesi önemli rol oynayacaktır. Bu konuda bir ilginç olayı da nakletmek istiyorum.

Anabilim Dalının ilk yıllarında, bir grup arkadaşımız bir “Avrupa Toplulukları” Seminerine katılmak amacıyla Selanik’e gitmişti. Selanik Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden bir Profesör ile sohbet ederlerken arkadaşlarımızdan biri, Ankara Üniversitesinde, Avrupa Birliği alanında hukuk, uluslararası ilişkiler ve ekonomi/maliye alanında lisansüstü programlar uygulandığını belirtince, Profesörün birden çok sevindiğine tanık olmuştu. Bu sevincinin nedenini Yunanlı Profesöre sorunca da, arkadaşımız şöyle bir cevapla karşılaşmış (hatırladığım kadarıyla mealen naklediyorum): “Bunu duyduğum çok iyi oldu; ben, bizim Fakültenin yetkili kurulunda böyle bir programı başlatmamız, hatta bir bölüm kurmamız gerektiğini defalarca dile getirmeme rağmen, olumlu karar çıkartmayı bir türlü başaramadım. Şimdi, Türkler, Ankara Üniversitesinde böyle bir bölüm kurmuşlar ve lisansüstü programları uygulamaya başlamışlar dersem, eminim ki, bölüm kurulması yönündeki kararın çıkması sağlanacaktır. Bana, lütfen, Üniversitenizdeki bölümle ilgili bilgi ve uygulanan programları gönderebilir misiniz?” Uzun bir zaman geçtiği için hangi arkadaşımızın bunu bana naklettiğini tam hatırlamıyorum; ama, büyük bir ihtimalle halen Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi olan Prof. Dr. Lale SİRMEN veya Prof. Dr. Bilgin TİRYAKİOĞLU idi. İşte, Türkiye 1980’lerde, 1990’larda ve 2000’li yılların başlarındaki bu inançlı ve kararlı tutum ve davranışlarıyla AB üyesi olmanın son merhalesi sayılan “katılım müzakereleri”ne ulaşma başarısını göstermiştir. Ondan sonraki gelişmelerdeki olumsuzluklar Türkiye’yi bu noktadan çok gerilere götürdüyse, bu konuyu yeniden düşünmek ve eğer hala Avrupa Birliği üyesi olmak istiyorsak, yeni bir yol haritası çizerek yolu yeniden yürümeye başlamak ihtiyacıyla karşı karşıya olduğumuzu kabul etmek durumundayız.

Bence, bu yolu yürümek, yeniden de olsa Türkiye için gereklidir, yararlıdır ve önemlidir. Çünkü, bu yürüyüş, Türkiye'miz için aydınlanma ve çağdaşlaşma yürüyüşüdür. Ve, Türkiye, bu yürüyüşe 19. yüzyılın başlarından, hatta 18. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak yavaş yavaş da olsa, zorlu engellerle karşılaşarak da olsa başlamıştır ve böylelikle ki, 20. yüzyılın ikinci yarısında "Avrupalılığı" genel kabul görmüş bir devlet olmuştur. Böylece ki, kültürel etkinliklerde, sosyal etkinliklerde, sportif etkinliklerde bir Avrupa ülkesi olarak yer alabilmekte, Avrupa ülkeleriyle yarışma imkanlarını kullanabilmekteyiz. Böylece ki, NATO'ya, Avrupa Konseyine, Avrupa Futbol Federasyonları Birliğine (UEFA) üye olabiliyor, Avrupa şampiyonalarına katılabiliyoruz; aynı husus Avrupa ile ilgili bütün Federasyonlar, Konfederasyonlar ve Birlikler için de geçerlidir; ve, bu nedenledir ki, Avrupa bizden bütün olaylarda ve eylemlerde bir Avrupalı olarak, Avrupa'nın temel siyasal, ekonomik ve hukuki değerlerine sahip bir ülke olmanın gerektirdiği tavırları beklemektedir.

İşte, Türkiye, Avrupalılığının nihai tescili olarak AB'ye üye olduğu takdirde, iki yüz elli küsur yıllık bir yürüyüşü tamamlayacak ve Avrupa'nın en ileri ülkeleri arasında yerini kesin biçimde alacak, sözü en çok geçen bir Avrupa ülkesi olarak dünya politikasına yön verme noktasına ulaşacaktır. Ama, işte bunun içindir ki, Türkiye'yi buraya taşıyacak uzmanların yetişmesini sağlayacak imkanların her türlüünden yararlanmak ihtiyacını da duymak durumundayız. Bu ihtiyacın gereğidir ki, Türkiye Cumhuriyetinin 7. Beş Yıllık Kalkınma planında şu paragrafa yer verilmiştir: "AB ile bütünleşme süreci içinde, gerek politikaların oluşturulması ve uygulanmasında, gerek yeniden düzenlenecek kurumsal yapının işleyişinde başarı sağlanmasının ön şartı, kalifiye insan gücünden ve özellikle ekonomi, dış politika ve hukuk alanlarında sorunlara, uluslararası ilişkilerin gerektirdiği açılardan her düzeyde yaklaşabilen uzman personelden yararlanabilmektir. Bu amaçla yüksek ve teknik öğretim sistem ve programlaması, gelişmiş ülkelerde uygulanan programlara koşut olarak, uluslararası konu ve boyutlara ağırlık verecek biçimde yeniden düzenlenecektir." (Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), 'Devlet Planlama Teşkilatı', Ankara, sh. 85)

Bu paragraf, o dönemde, işlemeye başlayan gümrük birliği ile birlikte, Türkiye'de, AB ile ilişkilere dair tüm çalışma etkinliklerindeki yeni dinamizmi eğitim alanına yayma etkisini göstermiştir ve başta Yüksek Öğretim Kurumu olmak üzere, ilgili tüm kurum ve kuruluşlar Avrupa Birliği ve uluslararası ilişkiler alanında hukuk, siyaset, ekonomi çalışmalarına büyük ağırlık vermişlerdir. Bu dinamizmdir ki, Türkiye'yi 2005'e taşımıştır ve Türkiye, katılım müzakerelerine dahil olmuştur. (03 Ekim 2005) Ama, o noktadan itibaren de ne olmuş ise olmuş, birdenbire işler adeta ters dönmüş

ve Türkiye'nin Avrupa Birliğine üye olma hevesi kaçmıştır. İçeride dönük politikaların daha "yararlı(!)" olacağına inananların yanında, değişik ideoloji ve inanç sistemlerini benimseyenler de yer alınca, Türkiye'nin "Avrupalı" olması fikrine çeşitli ve farklı nedenlerle karşı çıkılmasını sağlamak üzere adeta bir "ittihat" oluşturulmuştu; toplumun bu kesimi bir yandan "Avrupalılık" fikrine karşı çıkarken, öbür yandan da Avrupa'nın Türkiye'yi Birliğe almayacağını türlü gerekçelerle anlatmak ve Avrupa'nın Türkiye'ye dürüst davranmadığı iddiasını dile getirmek için her fırsatı değerlendiriyordu. İşin şaşkınlık veren tarafı halkımızın genelinin olduğu gibi, daha önce AB'ye üyelik düşüncesinin harareti savunucusu olan, hatta bu yöndeki çabalara önemli katkıda bulunmuş olan bazı aydınlarımızın, akademisyenlerin ve hatta bürokrat ve politikacıların da bu iddialara, değişik ölçülerde de olsa, giderek daha çok inanma eğilimine girmiş olmasıydı. Öyle ki, Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliği sürecinin son aşaması olan "katılım müzakereleri"nin açılmasını takiben, Avrupa'dan dönen devlet adamlarımız ve bürokratlarımızın, halkın bir kesimi tarafından coşkuyla karşılanmasına karşılık, oldukça geniş bir kesim, gerek karşılayanları, gerekse karşılananları çeşitli biçimlerde kınayarak, özellikle de bu başarıyı elde etmiş Türk heyetinde yer alanları da pek de hoş olmayan sözlerle suçlamıştır. Bu kesim içinde, bazı partilerimiz, akademisyenlerimiz, basın mensuplarımız yer alıyordu. Böylece, Türkiye, adeta Avrupa Birliği kapısını araladığı bir noktada, kendini yeriyor, üzüntüden neredeyse yas tutuyor ve insanlar birbirlerini suçluyordu. Bu, Avrupa Birliği tarihinde ilk kez görülen bir olaydı; katılım müzakereleri noktasına gelen aday devletlerin halklarının bu vesileyle düzenledikleri şöenlere alışmış olanlar, bu yas görünümünü ve suçlama hadiselerini şaşkınlıkla izliyordu.

İşte böylece 2005 yılından bu yana Türkiye, giderek AB üyeliğine önce kayıtsız kalmaya, daha sonra da olumsuz tavırla bakmaya başlamıştır. Gümrük Birliğinin kurulması döneminde (1994-1996) AB üyeliğini %70'in üstünde bir çoğunlukla destekleyen Türkiye'nin halkı, 2015 yılında bu desteğini %20'ye indirmiştir. Kamu kuruluşlarındaki AB birimleri gözden geçirilmeye, küçültülmeye, bazıları itibarıyla kaldırılmaya başlamıştır. Kalkınma Planlarında ve benzeri resmi metinlerde AB'den ve üyelikten söz eden kısımlar giderek kısaltılmaya hatta metinlerde yer almamaya başlamıştır. Bu, şaşkıncı hızla gerçekleşen olumsuz gelişme, belki de doğal olarak, yüksek öğretim kurumlarını da etkiledi. Bazı üniversitelerde kurulmak üzere planlanmış AB birimlerinden vazgeçildiğine veyahut yeniden ele alınarak daha geniş bağlamların içine sığdırılmaya çalışıldığına dair havadisler, bilgiler, belgeler gittikçe çoğalarak, konuyu çalışan akademisyenleri üzme, kaygılandırmaya başlamıştır. Aynı biçimde, Yüksek Öğretim Kurulumuz da, örneğin Hukuk Fakültelerinde kendi onayı ile kurulmuş bulunan AB

Kurumlarını ve AB Hukukunu konu alan Anabilim Dallarını kapatma veya AB Hukukunu Doçentlik Sınavı alan kodifikasyonundan çıkarma yönünde değişik uygulamalara yönelmiştir. Daha sonra, tekrar Hukuk Fakültelerinde AB Hukuku Anabilim Dallarının ihtiyari olarak açılabilceği bildirilmişse de, bir iki Fakülteden başka hiçbir hukuk fakültesi bu yola yeniden girmek istememiştir. Şurasını, yine memnuniyetle belirtmek gerekir ki, yine Ankara Üniversitesinin Hukuk Fakültesi, Yüksek Öğretim Kurumundan gelen ikinci yazı üzerine, AB Hukuku Anabilim Dalını yeniden kurma yoluna giderek öncü ve çağdaş olma işlevinin gereğini derhal yerine getirmiştir. Bu vesile ile, Hukuk Fakültesindeki anabilim dalının kuruluşunda emeği geçen zamanın dekanı Prof. Dr. Lale SİRMEN'e de teşekkür etme borcumu yerine getirmek isterim.

İşte böyle bir olumsuz gelişmeden geçerken, bu olumsuzluk ülkede yavaş yavaş “Batı karşıtlığı” yönünde bir anlayışa dönüşürken, bu AB'ye olumsuz bakışa rağmen, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü “Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler” Anabilim Dalı, varlığını muhafazaya ve işlevini görmeye devam etmiştir. Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezini de hesaba katarsak, Ankara Üniversitesinin ve özellikle onun yöneticilerinin bu tutumu, tekrar etmeyi göze alarak belirteyim ki, gerçekten öncü olma ve çağdaş olma niteliklerini, her türlü takdiri hak edecek biçimde, sürdürme kararlılığının açık göstergesidir.

Bu öncü olma ve çağdaş olma özelliklerini niye vurgulama ısrarında olduğumu kısaca açıklamak istiyorum. Türkiye, yukarıda belirttiğim gibi, tarihsel olarak etkisini sürdüren bir tezden vazgeçmiş değildir. Çağdaş uygarlık düzeyini yakalamak ve hatta bu yönelişte öncü olmak birçok ülkenin model alacağı bir ülke olmak tezi. Bu anlayış, Türkiye Cumhuriyetinde uygulama kesinliği ve bütünlüğü kazanmışsa da, yüzyıllar içinden geçerek tekamül etmiştir. Gerek tarihsel olarak, gerek Cumhuriyet döneminde, çağdaşlaşmanın Batıya yönelme yoluyla kazanılacak bir önemli özellik olduğu da, bu anlayışı tamamlamıştır. Türkiye için “Batı”, Avrupa olarak algılanmıştır diyebiliriz. Bu kesintisiz olarak böyle değerlendirilmiş ve Cumhuriyet ile birlikte de kesinlik kazanmıştır.

Cumhuriyet döneminde bu tezi iyi ifade ettiğine inandığım iki çok önemli kişiden alıntı yaparak tespitimi güçlendirmek istiyorum.

Birincisi, Cumhuriyetimizin öncü kurucusu aziz Atatürk'e ait olup, bugün Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezinin girişinde bulunan Atatürk kaidesi üzerinde işlenmiş bulunmaktadır: “Türkler bütün medeni milletlerin dostlarıdır. Memleketler çeşitlidir. Ama medeniyet birdir ve bir milletin ilerlemesi için de bu biricik medeniyete iştirak etmesi lazımdır.”

İkinci alıntı, 1926 tarihinde ilk “Türk Kanunu Medenisi”nin “esbabı mucibe layihası”nda, zamanın Adliye Vekili ve çok önemli bir Türk hukukçusu olarak tarihe geçmiş olan Mahmut Esat Bozkurt’un bu gerekçenin çeşitli yerlerinde yaptığı bazı tespitlere ilişkin bulunmaktadır: “... Cumhuriyet, Türk adaletinin bu keşmekeşten, yokluktan ve pek iptidai vaziyetten kurtarılmasını inkılabın ve asrı hazır medeniyetinin icabatına muvafık yeni bir Türk Kanununun Medenisinin sür’atle vücuda getirilmesini ve taknininin zaruri kılmıştır...”

“Asrı hazır aileyi medeniyetine mensup milletlerin ihtiyaçları arasında esaslı bir fark yoktur. İctimai ve iktisadi daimi temaslar beşerin büyük ve medeni bir külesini bir aile haline getirmiş ve getirmekte bulunmuştur. Prensipleri yabancı bir memlekettten iktibas edilmiş olan Türk Kanunu Medenisi layihasının mer’iyete vaz’ından sonra memleketimizin ihtiyacı ile kabili telif olmaması müddeası varit görülmemiştir...”

“Şu ciheti de işaret etmek lazımdır ki: muasır medeniyeti almak ve benimsemek karareyle yürüyen Türk Milleti, muasır medeniyeti kendisine değil, kendisini muasır medeniyetin icabatına her ne bahaya olursa olsun ayak uydurmak mecburiyetindedir. Yaşamak kararında olan bir millet için bu, şarttır. İhzar olunan lâyiha bu icabatın aksamı muhimmesini ihtiva etmektedir...”

“Asrı hazrın medenî milletlere tanıdığı tekmil hukuku, cihanı medeniyetten bilâ kaydu şart talep ederken bu hukukun istilzam ettiği vezaifi medeniyeyi de Türk Milleti yeni Kanunu Medenisi ile kendi eliyle kendisine tahmil etmiş bulunuyor...”

Bu önemli sözlerde ifadesini bulan “çağdaş uygarlık” kuşkusuz ki, Batı uygarlığıdır. Bunu anlamak için, 1926 Türk Medeni Kanununun İsviçre’den alındığını hatırlamak bile yeterlidir. Ancak, bu noktada tereddüt edenler için açıklayıcı olur düşüncesiyle, bugünkü Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin başlangıcını oluşturan Ankara Hukuk Mektebinin ilk “Profesörler Meclisi”nin 15 Eylül 1925 tarihli ilk toplantısı hakkında, o kurulun üyesi, dolayısıyla Mektebin kurucu hocalarından olan Profesör Süheyp Derbil’in 1950’de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisinin yedinci cildinde yayımlanan konuşma metninden¹, bir alıntı daha yapayım: “... Ne yapmak istiyorduk? Batıdaki hukuk fakülteleri ayarında bir bilim

---

¹“Fakültenin En Kıdemli Profesörü Süheyp Derbil’in Konuşması” Sayı 3-4, sh. 10-20, metin Prof. Ahmet Mumcu tarafından “Ankara Adliye Hukuk Mektebinden Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine, (1925-1975), Ankara Hukuk Fakültesinin Yarım Yüzyıllık Tarihi, Ankara: Sevinç Matbaası, 1977’de (sh. 60-66’da)” kısmen yayımlanmıştır. Alıntı Sayın Mumcu’dan naklen sunulmaktadır.

müessesesi kurmak azminde idik. Batıdaki hukuk fakültelerinin her birinde bir takım özellikler, vardı. Fakat bu özellikler dışında bütün ileri memleketlerin hukuk fakültelerinde müşterek bazı vasıflar, müşterek bir standart da vardı. Biz de bu müşterek standardı sağlayacaktık.”

“Müessesemizin, millî durumumuz ve millî ihtiyaçlarımız bakımından bir takım özellikleri olacağını, kısaca millî bir müessese olacağını adını "fakülte" değil, "mektep" koymakla belirtmiş bulunuyorduk. Batı zihniyeti ile çalışacağımızı da belirtmeği yerinde bulduk.”

Hatırlatmak uygun düşer ki, sözü edilen kurulda, başkan sıfatıyla Mahmut Esat Bozkurt da bulunuyordu; aynı toplantıda Kurul, Atatürk’ü Fahri Başkanlığa seçmişti. (Mumcu 69) yine, Atatürk, 1 Kasım 1925’de, yeni çalışma yılını açarken TBMM’de yaptığı konuşmada, yeni kanunların “muassır medeniyetin kanunları zümresinden” olmasının tabiiliğini vurgulamıştır. Bunlar arasında, Avrupa ülkelerinden iktibas ya da uyarlama yoluyla hazırlanmış olan Ceza Kanunu, Medeni Kanun ve Ticaret Kanunu aynı konuşmada özellikle belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin ekonomik, sosyal ve ticari hayatını baştan aşağı yeniden tanzim eden yeni hukuk gösteriyor ki, devlet bir Avrupa devleti olma kararını kesinleştiriyordu. Artık Türkiye Cumhuriyeti, hala aşiretler, mezhepler, tarikatlar arası çekişmelerle yoğurulan Orta Doğu’nun bir devleti olma fikrinden veya temayülünden kesin olarak uzaklaşmış ve laik, akılcı esaslara, objektif davranış kuralları ve standartlarına uygun siyasal, ekonomik, hukuki kurumlara dayalı bir uygarlık anlayışını kesinlikle benimsemiş devlet olma iddiasına sahip çıkıyordu ki, bu anlayışın kökeni de, halen en etkili uygulandığı bölge Avrupa’dır. Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyetinin kesinlikle benimsediği sosyo-kültürel ve siyasal anlayışa sahip bir ülkenin bu anlayışı en iyi biçimde uygulama gerekliliğine meyletmesi, o ülkenin Avrupa devletler camiasının yeni bir üyesi olmasını adeta zorunlu kılar.

Yukarıda belirttiğim tercihin en önemli niteliğini ortaya koyması bakımından aziz Atatürk’ün şu sözlerini açıklayıcı buluyorum (30 Ağustos 1925’de Kastamonu konuşması): “Efendiler ve ey millet, Türkiye Cumhuriyeti, şeyhler, dervişler, müritler ve meczuplar memleketi olamaz. En doğru ve hakiki tarikat, medeniyet tarikatıdır.”

Bir de, zaman zaman Türkiye Cumhuriyetinin bir Asya devleti olduğu iddiasının öne sürüldüğü gözlem konusu olmaktadır. Bu iddia, eğer Türkiye’nin Asya ile de özellikle ticari, ekonomik, folklorik, hatta belirli ölçülerde kültürel ilişkiler kurma potansiyeline, biraz abartmalı vurgu ile işaret etmek maksadıyla kullanılıyorsa, itiraz edilmesi gereksizdir. Ama, Türkiye’nin Asyalılığının, ülkenin Avrupalılığının zıddı bir tespate dayanarak,

Avrupa devletler camiasına dahil olamayacağı iddiasını güçlendirme maksadıyla vurgulanması söz konusuysa, buna itiraz etmek gerekli hale gelir. Anadolu'ya yerleşmiş Türkler bin küsur yıllık bir geçmiş içinde kültür ve siyaset itibarıyla, ekonomi ve hukuk itibarıyla, zamanla yönünü Avrupa'ya çevirmiş ve giderek Avrupalılaşıma sürecine yoğunlaşmıştır. Öyle ki, bugün geçerli, siyasal, ekonomik, hukuki değer, kavram ve ilkeler noktasında, Türkiye'nin yeri kesin olarak Avrupa'dır. Bugün, bir insan hakları koduna dahi sahip olmanın uzağında kalan Asya devletleri, Türkiye'nin yöneldiği uygarlık anlayışıyla pek de uyum içinde sayılmaz. Asya ülkeleri, otokrasiye eğimli siyaset anlayışları, hukukun üstünlüğü ilkesine sempatiden uzak durma tercihleri ve ekonomi politikalarının belirsiz görünüşleriyle dikkat çekmektedir. Bugün ulaştığı uygarlık düzeyi dolayısıyla tercih ettiği hukuki, siyasi, ekonomik ve sosyal değerlere dayalı sistemleri ve kurumlarıyla, Türkiye Cumhuriyetinin Asya devletler camiasına mensubiyeti iddiası çok mesnetsiz kalmaktadır.

Yukarıdan beri belirtilen gözlem ve saptamalar ortaya koymaktadır ki, Türkiye Cumhuriyetinin Avrupa devletleri camiasındaki yerine yeniden sahip çıkmasını, Türkiye'nin halkının da Avrupa Halkları arasında hak ettiği konuma yerleşmesini bu kez güvenceye bağlayacak çabalar ve çalışmalar her türlü takdirin üzerinde bir değere sahip kabul edilmelidir. Ankara Üniversitesinin Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalının bu çaba ve çalışmalara yüksek düzeyde olumlu katkısı muhakkak ve her zaman olacaktır, olmalıdır. Kamusal alanda görev gören organ ve kurumlar, özel sektörün ilgili kuruluşları ve sivil toplumun değerli temsilcisi olan yapılar, Avrupa Birliği Türkiye ilişkilerine dönük etkinliklerinde Anabilim Dalımız ile işbirliği içinde ortak çalışmalar yürütmeyi her zaman ön plana alma basiretinin icabını yerine getirmelidir.

“Önsöz”e son verirken, Anabilim Dalının Doktora Programını tamamlayan bazı isimleri de belirtmek ihtiyacı duymaktayım. Rekabet Kurumu eski Başkan Vekili Dr. Kemal Erol, Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği eski Genel Müdürü Dr. Ayşe Saadet Arıkan, Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Gamze Aşçıoğlu Öz, Hakim Doç. Dr. Servet Alyanak, Yardımcı Doçent Dr. Tünay Köksal, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi (AB Hukuku Anabilim Dalı) olan Doç. Dr. İlke Göçmen, Kadir Has Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe, Hakim Dr. Ceyda Ümit, Doğu Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Ulaş Gündüzler, ATAUM uzmanı Dr. Ceran Arslan Olcay, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Zeynep Ayata, Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Aslı Bilgin, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi

öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Tolga Candan, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Seven Erdoğan, İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Özge Özsoy, Doç. Dr. Dilek Yiğit, Abdullah Gül Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Derya Büyüktanır'a mezun oldukları Anabilim Dalının hakkını verdikleri ve onu iyi temsil ettikleri için teşekkür ediyorum. İsimlerini buraya almaya ihmal ettiğim öğrencilerimizden ise özür diliyorum.

İki arkadaşımı son paragrafa sakladım. Anabilim Dalının benden sonraki başkanlıklarını başarıyla yürütmüş bulunan Prof. Dr. Belgin Akçay'a teşekkürlerimi ve halen de Anabilim Dalımızın Başkanı ve aynı zamanda Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü olan, Doktorasını Anabilim Dalında tamamlamış eski öğrencimiz, şimdi meslektaşımız Prof. Dr. Sanem Baykal'a, Türkiye'deki Avrupa Birliği çalışmalarının iki temel biriminin de başında gerçekleştirdiği çalışmalara daha uzun yıllar yenilerini eklemesi temennisiyle tebriklerimi sunuyorum.

Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Anabilim Dalının birçok yıldönümünü, daha önemli performanslarıyla birlikte kutlamak istiyorum, istiyoruz, istemeliyiz. Bu performanslara katkıda bulunmaya ise daima hazır olacağız.

Prof. Dr. Tuğrul ARAT
Ankara, 3 Kasım 2017